

ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΟΥ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

Συνοπτική έκθεση πεπραγμένων τοῦ ἔτους 1998

Κατὰ τὸ ἔτος 1998 ἔγιναν οἱ ἐξῆς μεταβολές στὸ προσωπικὸ τοῦ Κέντρου. Στὶς ἀρχές Ἰανουαρίου 1998 ἀποχώρησε ἀπὸ τὸ Κέντρο, μετὰ τὴν παραίτησή του (Δεκέμβριος 1997), ὁ ἔρευνητὴς Δημήτριος Τσουγκαράκης, προκειμένου νὰ παραμείνει μέλος ΔΕΠ πλήρους ἀπασχολήσεως στὸ Ἴονιο Πανεπιστήμιο, ὅπου ὑπηρετοῦσε ὡς ἀναπληρωτὴς καθηγητὴς, ἐνῶ τὸν Ἰούλιο τοῦ 1998 παραιτήθηκε καὶ ἡ ἔρευνήτρια Ἑλένη Ἀγγελομάτη-Τσουγκαράκη, μετὰ τὸν διορισμὸ της ὡς καθηγήτριας στὸ Ἴονιο Πανεπιστήμιο. Λόγω τῶν ἀποχωρήσεων αὐτῶν, τὸ προσωπικὸ τοῦ Κέντρου ἔχει περιοριστεῖ σὲ τέσσερις μόνο ἔρευνητές.

Τὸ 1998 κυκλοφόρησαν στὴ σειρά τῶν Δημοσιευμάτων τοῦ Κέντρου: α) ὁ πρῶτος τόμος τῶν *Χειρογράφων τῶν Μετεώρων* (Μονὴ Μεταμορφώσεως), σὲ ἀνατύπωση, με προσθήκας τοῦ ἐπίτιμου διευθυντῆ τοῦ Κέντρου Δημητρίου Σοφιανοῦ καὶ β) τὰ *Ἐπαναστατικὰ τραγούδια τοῦ Ρήγα καὶ ὁ Ὕμνος στὸν Μποναπάρτε τοῦ Περραιβοῦ* (ἀνατύπωση ἐντύπων, πού ἐκδόθηκαν στὴν Κέρκυρα τὸ 1798). Πρὸς τὸ τέλος τῆς ἐκτύπωσης βρίσκεται καὶ πρόκειται νὰ κυκλοφορήσει σύντομα τὸ βιβλίον τοῦ Ἐπόπτη τοῦ Κέντρου Ἀκαδημαϊκοῦ Μανούσου Ι. Μανούσακα: *François Scouphos, Ὁ Γραματοφόρος*.

Τὸ Κέντρο συνέχισε τὰ ἐν ἐξελίξει προγράμματά του. Ἀναλυτικότερα, τὸ 1998 ἔγιναν οἱ ἐξῆς ἐργασίες:

α') Ὁ Διευθὼν τὸ Κέντρο Κωνσταντῖνος Λάμπας ἀσχολήθηκε, σὲ συνεργασία με τοὺς ὑπόλοιπους ἔρευνητές, με τὶς τυπογραφικὲς διορθώσεις καὶ τὸν ἔλεγχο τῶν Εὐρετηρίων τῆς *Ἐφημερίδος* τῆς Βιέννης (1791, 1792, 1793, 1794, 1797). Παράλληλα συνέχισε τὴν ἐπεξεργασία τῆς *Ἀλληλογραφίας* τοῦ Κωνσταντίνου Οἰκονόμου (καταλογογράφηση καὶ σχολιασμός ἐπιστολῶν) καὶ ὀλοκλήρωσε τὴν ἐργασία του «Οἱ Νύχτες τοῦ Γιούγκ, μιὰ μεταφραστικὴ ἀπόπειρα τοῦ Κων. Τζιγαρά (1819-1820)», ἡ ὁποία θὰ δημοσιευτεῖ στὸν ὑπὸ ἐκδοσὴ τόμο τοῦ περιοδικοῦ *Μεσαιωνικά καὶ Νέα Ἑλληνικά*. Ἐπιμελήθηκε τὴν ἀνατύπωση τῶν ἐντύπων με τὰ τραγούδια τοῦ Ρήγα καὶ τοῦ Περραιβοῦ (1798), ἡ ὁποία ἔγινε με ἀφορμὴ τῆ συμπλήρωση 200 χρόνων ἀπὸ τὴ θανάτωση τοῦ Ρήγα, καὶ ἔλαβε μέρος σὲ δύο

συνέδρια για τὸν Ρήγα: α) στὸ Διεθνὲς Συμπόσιο «Ἀπὸ τὸν Διαφωτισμὸ στὶς ἐπαναστάσεις: Ὁ Ρήγας καὶ ὁ κόσμος του» (Δελφοί, 25-29 Ἰουνίου 1998), ὅπου ἔκανε ἀνακοίνωση μὲ θέμα: «Ὁ Ρήγας μέσα ἀπὸ τὶς βιογραφίες του (19ος αἰ.)» καὶ β) στὸ Διεθνὲς Συνέδριο «Ὁ Ρήγας καὶ ἡ ἐποχὴ του» (Βελεστίνο-Βόλος, 10-13 Σεπτεμβρίου 1998), μὲ θέμα ἀνακοίνωσης: «Ἡ Ἐφημερίς τῆς Βιέννης καὶ οἱ δημοκρατικοὶ Γάλλοι». Ἐλαβε μέρος ἐπίσης στὸ Ἐπιστημονικὸ Συμπόσιο «Ὁ ἐξω-ελληνισμὸς, Κωνσταντινούπολη καὶ Σμύρνη (1800-1922): Πνευματικὸς καὶ κοινωνικὸς βίος» (Ἀθήνα, 30-31 Ὀκτωβρίου 1998), μὲ θέμα ἀνακοίνωσης: «Ἡ σχολικὴ ἐκπαίδευση στὴ Σμύρνη (1809-1819): νεωτερισμοὶ καὶ ἀντίδραση». Πραγματοποίησε πενθήμερη ἐρευνητικὴ ἀποστολὴ στὰ Ἀρχεῖα τῆς Κέρκυρας (28 Σεπτεμβρίου ἕως 2 Ὀκτωβρίου 1998), κατὰ τὴν ὁποία μελέτησε ἀρχαιολογικὸ ὑλικὸ γιὰ τὴν ὀργάνωση τῆς σχολῆς Τενέδου τῆς Κέρκυρας (1800-1807), τὸν λόγιον δάσκαλον Ἀνδρέα Ἰδρωμένο καὶ τὴν ἐκπαίδευση στὴ Ζάκυνθο (1807-1808). Τὸν Μάιο τοῦ 1998 ὑποστήριξε στὸ Ἱστορικὸ Τμῆμα τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν τὴ διδακτορικὴ διατριβὴ του μὲ θέμα: *Πανεπιστήμιο καὶ φοιτητὲς στὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸν 19ο αἰῶνα καὶ ἔλαβε διδακτορικὸ δίπλωμα.*

β') Ἡ ἐρευνητριά Ἑλένη Ἀγγελολομάτη-Τσουγκαράκη στὸ διάστημα ἀπὸ τὸν Ἰανουάριον ἕως τὸν Ἰούλιον τοῦ 1998, ὁπότε παραιτήθηκε, διηύθυνε τὸ πρόγραμμα «Τὰ ἔγγραφα τῶν μονῶν τῶν Μετεώρων καὶ τῆς μονῆς Δουσίκου» καὶ συμμετεῖχε στὸ πρόγραμμα «Τὰ μοναστήρια τῆς Ἑλλάδος. Α' Τὰ μοναστήρια τῆς Κρήτης». Παράλληλα ἀσχολήθηκε μὲ τὰ Εὐρετήρια τῆς Ἐφημερίδος τῆς Βιέννης. Συμμετεῖχε σὲ δύο διεθνεῖς Συνέδρια: α) στὸ Συνέδριο «Ἡ ρωσικὴ παρουσία στὰ Ἐπτάνησα, 18ος-19ος αἰῶνας» (Κέρκυρα, 25-29 Μαρτίου 1998), μὲ τὴν ἀνακοίνωση: «Ἡ ἐκ μέρους τοῦ Ἀλῆ πασᾶ ἄσκηση κατασκοπείας ὑπὲρ τῶν Γάλλων στὸ Ἰόνιον» καὶ β) στὸ συνέδριο «Νέες προσεγγίσεις στὴ μεσαιωνικὴ καὶ νεότερη Ἑλλάδα» (Κέρκυρα, 1-3 Μαΐου 1998), μὲ τὴν ἀνακοίνωση (μαζὶ μὲ τὸν Δημήτριον Τσουγκαράκη): «Ὁ ἀρχαιολόγος καὶ ὁ ἱστορικός: μεθοδολογικὰ προβλήματα στὴ χρῆση τῶν γραπτῶν πηγῶν στὶς ἐρευνες ἐπιφάνειας». Μετὰ τὴν παραίτησή της ἀπὸ τὸ Κέντρο καὶ τὸν διορισμὸ της στὸ Ἰόνιον Πανεπιστήμιον, πραγματοποιοῦσε μὲ ἴδια ἔξοδα, μαζὶ μὲ τὸν Δημήτριον Τσουγκαράκη, ἐπιστημονικὴ ἀποστολὴ στὴν Κρήτη (1-17 Αὐγούστου 1998), συνεχίζοντας τὴν ἐπὶ τόπου τεκμηρίωση καὶ φωτογράφιση τῶν μονῶν τῆς Κρήτης στοὺς νομοὺς Χανίων, Ρεθύμνης καὶ Ἡρακλείου.

γ') Ἡ ἐρευνητριά Πηνελόπη Στάθη ἀσχολήθηκε μὲ τὰ Εὐρετήρια τῆς Ἐφημερίδος τῆς Βιέννης καὶ τὴ σύνταξιν περιλήψεων τῶν ἐπιστολῶν τοῦ φακέλου «Ἀλληλογραφία Τουρκίας» (1587-1730), ποὺ βρίσκεται στὸ Γραμματοφυλακεῖο τοῦ Μετο-

χίου τοῦ Παναγίου Τάφου. Ἐτοίμασε γιὰ ἔκδοση τὸ βιβλίον τῆς *Χρῦσανθος Νοταρᾶς, πατριάρχης Ἱεροσολύμων, πρόδρομος τοῦ Νεοελληνικοῦ Διαφωτισμοῦ* καὶ ὁλοκλήρωσε τὴν ἐργασία τῆς «*Προθεωρία εἰς τοὺς νόμους, μία συγγραφὴ τοῦ Χρῦσανθου Νοταρᾶ*», ἡ ὁποία θὰ δημοσιευτεῖ στὸν ὑπὸ ἔκδοση τόμον τοῦ περιοδικοῦ *Μεσαιωνικά καὶ Νέα Ἑλληνικά*. Παρέδωσε ἐπίσης γιὰ ἐκτύπωση στὸν τέταρτον τόμον τοῦ περιοδικοῦ «*Ἡ Καθ' ἡμᾶς Ἀνατολὴ τὴν ἐργασία «Οἱ γυναῖκες στὴν Ὀθωμανικὴ Αυτοκρατορία (τέλος τοῦ 19ου-ἀρχὴς τοῦ 20οῦ αἰ.)»*». Ἔλαβε μέρος στὰ ἐξῆς Συνέδρια: α) Διεθνὲς Συμπόσιον «Ἀπὸ τὸν Διαφωτισμὸν στὶς ἐπαναστάσεις: ὁ Ρήγγας καὶ ὁ κόσμος του» (Δελφοί, 25-29 Ἰουνίου 1998), μὲ θέμα ἀνακοίνωσης: «Ὁ Ρήγγας στὴν τουρκικὴ ἱστοριογραφία»· β) στὸ Διεθνὲς Συνέδριον «Ὁ Ρήγγας καὶ ἡ ἐποχὴ του» (Βελεστίνο-Βόλος, 10-13 Σεπτ. 1998), μὲ θέμα ἀνακοίνωσης: «Ὀθωμανοὶ πρέσβεις τὸν 18ο αἰῶνα» καὶ γ) στὸ ἐπιστημονικὸν Συμπόσιον «Ὁ ἔξω-ελληνισμὸς, Κωνσταντινούπολις καὶ Σμύρνη (1800-1922): Πνευματικὸς καὶ κοινωνικὸς βίος» (Ἀθήνα, 30-31 Ὀκτωβρίου 1998), μὲ θέμα ἀνακοίνωσης: «Ὁ Ξ. Α. Σιδερίδης καὶ ἡ Χρυσόπολις (Σκούταρι)».

δ') Ἡ ἐρευνήτρια Ρόδη-Ἀγγελικὴ Σταμούλη συμμετέσχε στὶς τυπογραφικὰς διορθώσεις, τοὺς ἐλέγχους, τὶς ταυτίσεις καὶ τὶς ἐνοποιήσεις λημμάτων τῶν Εὐρετηρίων τῆς *Ἐφημερίδος τῆς Βιέννης*. Συνέχισε τὴν τυπογραφικὴν ἐπιμέλειαν τοῦ αὐτοτελοῦς δημοσιεύματός τῆς *Τὰ Βιβλία τῆς Δοικίσεως Πρεβέξης (1802-1808)*, τὰ Προλεγόμενα τοῦ ὁποίου συμπλήρωσε μὲ νέα κεφάλαια.

ε') Ἡ ἐρευνήτρια Ὀλγα Ἀλεξανδροπούλου ἀσχολήθηκε μὲ τὰ εὐρετήρια τῆς *Ἐφημερίδος τῆς Βιέννης* καὶ τὴν καταγραφήν καὶ ταξινομήσιν τῶν νέων βιβλίων καὶ περιοδικῶν τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Κέντρου. Συνέχισε τὶς ἐργασίας τῆς γιὰ τὴν κριτικὴν ἔκδοσιν τῆς *Ἱστορίας τῆς Ρωσίας* τοῦ Διονυσίου Ἰβηρίτη καὶ τὴν μελέτην τοῦ ρωσικοῦ περιηγητισμοῦ στὴ νοτιοανατολικὴν Εὐρώπην καὶ ἀνατολικὴν Μεσόγειον. Ὁλοκλήρωσε τὶς μελέτες: α) «Ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς Μονῆς Ἀγίου Νικολάου στὴ Μόσχαν (δεύτερον ἡμισυ τοῦ 17ου αἰῶνα)» — θὰ δημοσιευτεῖ στὸν ὑπὸ ἔκδοσιν τόμον τοῦ περιοδικοῦ *Μεσαιωνικά καὶ Νέα Ἑλληνικά*· β) «Ἡ Διήγησις περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς Μόσχας. Συμβολὴ στὴ μελέτην τοῦ κύκλου ἑλληνικῶν μεταφράσεων γιὰ τὸν Χρῦσανθον Νοταρᾶ (Μόσχαν, 1693-1694)» — στὰ ρωσικά, ὑπὸ ἔκδοσιν στὴν ἐπιστημονικὴν ἐπετηρίδα *Μοσχοβία* τοῦ Τμήματος Βυζαντινῆς καὶ Νεοελληνικῆς Φιλολογίας τοῦ Πανεπιστημίου «Λομονόσοβ», Μόσχαν καὶ γ) «Ἡ εἰκόνα τῆς Ρωσίας καὶ τῶν ἐλληνορωσικῶν σχέσεων στὰ ἑλληνικὰ περιοδικὰ τοῦ 19ου αἰῶνα» — εἰσαγωγικὸν ἄρθρον γιὰ τὸν τόμον ἑλληνικῆς βιβλιογραφίας μὲ ἀντικείμενον τὶς ἱστορικὰς σχέσεις τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου μὲ τοὺς ἀνατολικοὺς Σλάβους (Κέντρο Νεοελληνικῶν Ἐρευνῶν

του Ἐθνικοῦ Ἰδρύματος Ἐρευνῶν). Ἔκανε σειρά διαλέξεων στὴν Πολιτιστικὴ Ἐταιρεία «Πανόραμα» (Ἀθήνα): α) μία διάλεξη μὲ θέμα: «Τὸ σύμβολο τῆς Κωνσταντινουπόλεως στὴ μεσαιωνικὴ γραμματεία τῶν ἀνατολικῶν Σλάβων» (Μάιος 1998) καὶ β) πέντε διαλέξεις μὲ ἀντικείμενο τὴν πρώιμη ἱστορία τοῦ ἀνατολικοσλαβικοῦ πολιτισμοῦ: ἀπὸ τὴν ἐξάπλωση τῶν Σλάβων ἕως τὴν εἰσβολὴ τῶν Ταταρο-Μογγόλων (Ὀκτώβριος-Νοέμβριος 1998).

Στὸ πλαίσιο τοῦ προγράμματος ΕΠΕΑΚ τοῦ Τμήματος Ἱστορίας καὶ Ἀρχαιολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, τὸ Κέντρο δέχθηκε κατὰ τοὺς μῆνες Ὀκτώβριο καὶ Νοέμβριο 1998 ἕξι φοιτητὲς/φοιτήτριες (Anna Mincova, Ἄννα Μυτιληναίου, Μαριλένα Σβέρκου, Θεοδώρα Τζεφέρη, Δημήτριος Ἀύφαντης καὶ Νικόλαος Χρύσης), οἱ ὅποιοι ἀσκήθηκαν, ὑπὸ τὴν ἐποπτεία τῶν ἐρευνητῶν τοῦ Κέντρου, σὲ διάφορα ἀντικείμενα (εἰσαγωγὴ στοιχείων σὲ προγράμματα βάσης δεδομένων Η/Υ, ἀποδελτιώσεις περιοδικῶν, ἀνάγνωση καὶ μεταγραφή ἐγγράφων κλπ.), συμβάλλοντας συγχρόνως καὶ στὴν προώθηση ἐργασιῶν τοῦ Κέντρου.

Ἡ Βιβλιοθήκη τοῦ Κέντρου ἐμπλουτίσθηκε μὲ 176 νέες ἐγγραφὲς βιβλίων καὶ περιοδικῶν (ἀριθ. βιβλίου εἰσαγωγῆς 11917 κ.ἐξ.), ποὺ προέρχονται κυρίως ἀπὸ δωρεές (24 ἐγγραφὲς ἀπὸ ἀγορά).

Τὸ ἐρευνητικὸ προσωπικὸ τοῦ Κέντρου ἀφιέρωσε καὶ ἐφέτος πολὺ χρόνο στὴ διεκπεραίωση διοικητικῶν ἐργασιῶν, καθὼς καὶ στὴν ἐξυπηρέτηση, ἀπ' εὐθείας ἢ δι' ἀλληλογραφίας, ἐρευνητῶν καὶ ἐπιστημονικῶν Ἰδρυμάτων τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Ὁ Διευθύνων

Κ. Λάππας